

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **J.**, bývajúcej v N., zastúpenej JUDr. N., advokátkou so sídlom v B., proti žalovaným **1/ M.**, bývajúcej v Ž., **2/ M.**, bývajúcej v P., oboch zastúpených JUDr. V., advokátkou so sídlom v B., **3/ V.**, bývajúcej v N., **4/ S.**, bývajúcemu v Š., **5/ B.**, bývajúcemu v B., **6/ L.**, bývajúcej v B., **o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva**, vedenej na Okresnom súde Brezno pod sp. zn. 5 C 24/2005, na dovolanie žalovaných 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 19. júna 2008 sp. zn. 12 Co 122/2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 19. júna 2008 sp. zn. 12 Co 122/2008 **z r u š u j e** a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobkyňa sa podanou žalobou na základe jej zmeny pripustenej súdom voči žalovaným 1/ až 6/ domáhala určenia, že nehnuteľnosti v k.ú. N., vedené na LV č. X. ako rodinný dom súpísne číslo X. na parcele č. X. a parcela č. X. - zastavaná plocha vo výmere X. m² patria do dedičstva po poručiťovi P., zomrelom 12. augusta 1988 v režime bezpodielového spoluvlastníctva manželov (tiež BSM) s pozostalou manželkou žalovanou 1/ .

Okresný súd Brezno rozsudkom z 9. novembra 2007 č.k. 5 C 24/2005-151 žalobu zamietol; konanie voči žalovaným 4/ až 6/ zastavil; žalobkyni uložil povinnosť nahradiť žalovaným 1/ a 2/ trovy konania vo výške 6 112 Sk a žalovanej 3/ vo výške 11 255 Sk do 3 dní od právoplatnosti rozsudku; žalovaným 4/ až 6/ náhradu trov konania nepriznal. V dôvodoch rozhodnutia uviedol, že za základnú otázku, ktorú bolo nevyhnutné v konaní

vyriešiť pred tým než by sa pristúpilo k samotnému posudzovaniu veci z hľadiska vecnej stránky, považoval, či žalobkyňa má na určovacej žalobe naliehavý právny záujem v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. Pri posudzovaní tejto otázky vychádzal z toho, že dedič má v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. naliehavý právny záujem na určení, že nehnuteľnosti patria ku dňu smrti poručiteľa do bezpodielového spoluvlastníctva manželov (poručiteľa a pozostalej manželky) len v takom prípade, ak by ešte za života poručiťel spolu s manželkou, prípadne aj sám, previedol nehnuteľnosti na iné osoby, ktoré by ako vlastníci boli zapísané v katastri nehnuteľnosti, prípadne v dôsledku ďalších prevodov (aj neplatných), by ich užívali ďalšie osoby. Nakoľko bezpodielové spoluvlastníctvo P. a jeho manželky (žalovanej 1/) zaniklo smrťou poručiťel 12. augusta 1998 a k uvedenému dňu dotknuté nehnuteľnosti nepochybne patrili do BSM, dospel k záveru, že naliehavý právny záujem na požadovanom určení nie je daný, a preto žalobu zamietol. Vzhľadom na uvedené považoval na nadbytočné nariadiť znalecké dokazovanie z odboru grafológie a písomoznalectva a vykonať navrhnuté dokazovanie výsluchom svedkýň JUDr. B. (niekdajšej notárky) a jej zamestnankyne E.. Z dôvodu späťvzatia žaloby žalobkyňou súd v zmysle § 96 ods. 1 až 3 O.s.p. konanie voči žalovaným 4/ až 6/ zastavil. O náhrade trov konania medzi žalovanými 1/ až 3/ a žalobkyňou rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 19. júna 2008 sp. zn. 12 Co 122/2008 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil a určil, že do dedičstva po poručiťelovi P., zomrelom 12. augusta 1988 patria nehnuteľnosti nachádzajúce sa v k.ú. N. zapísané na LV č. X., a to rodinný dom súpisné číslo X. stojaci na parcele č. X. a parcela č. X. - zastavaná plocha vo výmere X. m² ku dňu jeho smrti v režime bezpodielového spoluvlastníctva manželov so žalovanou 1/; žalovaným 1/ a 2/ v lehote troch dní od právoplatnosti rozsudku uložil povinnosť nahradiť žalobkyňi trov konania 22 546 Sk. V odôvodnení uviedol, že súd prvého stupňa dospel k nesprávnemu záveru o existencii naliehavého právneho záujmu žalobkyne na ňou požadovanom určení (§ 80 písm. c/ O.s.p.). Podľa právneho názoru odvolacieho súdu naliehavý právny záujem vyplýva z toho, že dedičské konanie po poručiťelovi P. bolo v roku 2004 právoplatne zastavené v dôsledku neexistencie majetku poručiťel 1. z dôvodu jeho prevodu. Žalobkyňa za tohto stavu nemala inú možnosť ako sa domáhať ochrany svojho dedičského práva na súde určovacím návrhom. Pri posudzovaní dôvodnosti žaloby z vecného hľadiska vychádzal z toho, že ak dedičská dohoda uzavretá v konaní sp. zn. D 1377/88 sa nestala právoplatnou a vykonateľnou a v dedičskom konaní sa malo pokračovať, potom prevody majetku patriaceho poručiťelovi P. ku dňu smrti

(darovanie žalovanej 2/ a predaj žalovanej 3/ a jej manželovi), sú absolútne neplatnými právnymi úkonmi pre nedodržanie princípu, podľa ktorého nemožno na iného previesť viac práv než sám prevodca má. Vzhľadom na uvedené odvolací súd nepovažoval za potrebné zaoberať sa dopadom právnych účinkov § 485 a nasl. Občianskeho zákonníka na žalovaných 3/ až 6/. O trovách konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.

Rozsudok odvolacieho súdu napadli žalovaná 1/ a žalovaná 2/ dovolaním. Nesúhlasili so záverom odvolacieho súdu, pokiaľ považoval právne úkony o prevode dotknutých nehnuteľností za absolútne neplatné. Mali za to, že žalovaná 1/ právoplatne v dedičskom konaní nadobudla predmetné nehnuteľnosti, mohla s nimi nakladať, a preto účinne došlo k ich ďalším prevodom. Poukázali na to, že na vyvrátenie tvrdení žalobkyne o priebehu dedičského konania pred štátnym notárstvom v roku 1988 navrhli vypočúť svedkyne JUDr. B., bývalú notárku poverenú prejednaním dedičstva a jej zapisovateľku, avšak prvostupňový ani odvolací súd sa uvedeným návrhom na vykonanie dôkazov nezaoberali. Ďalej uviedli, že v prípade, ak by sa aj vychádzalo z tvrdení žalobkyne, že nebola prítomná na prejednaní dedičstva, potom mala možnosť domáhať sa v zákonom stanovenej premlčacej dobe vydania dedičstva, čo však neučinila, a preto sú jej nároky premlčané podľa § 485 Občianskeho zákonníka. Z uvedených dôvodov navrhli, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu a priznal im náhradu trov dovolacieho konania.

Žalobkyňa vo vyjadrení k dovolaniu navrhla, aby dovolací súd dovolanie žalovaných 1/ a 2/ zamietol; rozsudok odvolacieho súdu považovala za vecne správny.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníčky konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpené advokátkou (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami

uvedenými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť vyplývajúcu z § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. sa dovolací súd zaoberal najskôr otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v §237 O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným).

Dovolací súd dospel k záveru, že konanie odvolacieho súdu je v danom prípade postihnuté procesnou vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p.

Pod odňatím možnosti pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. treba rozumieť taký závadný (zákonu sa priečiaci) procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. Vady zakladajúce zmätočnosť súdneho konania, ktoré zavinil súd svojím procesným postupom v rozpore so zákonom, spravidla vždy účastníkovi konania odnímajú možnosť konať pred súdom, pretože mu bránia v realizácii tých procesných práv, ktoré Občiansky súdny poriadok priznáva na účelné uplatnenie alebo bránenie práva proti druhej strane v spore. Vydanie zmätočného rozhodnutia bez ďalšieho nemá svoje právne opodstatnenie, a preto je vždy nevyhnuté takéto rozhodnutie zrušiť najmä z hľadiska ústavou garantovaného práva na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie.

V prejednávanvej veci odvolací súd na rozdiel od súdu prvého stupňa zaujal názor, že žalobkyňa preukázala naliehavý právny záujem na požadovanom určení, že sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiťel'ovi P. v rozsahu bezpodielového

spoluvlastníctva manželov v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p.; z tohto dôvodu na rozdiel od súdu prvého stupňa pristúpil k právnomu vyhodnoteniu zisteného skutkového stavu z vecného hľadiska a žalobe vyhovel. Odvolací súd v porovnaní s rozsudkom súdu prvého stupňa založil svoj rozsudok na právnom závere o vecnej dôvodnosti podanej žaloby potom, čo konštatoval procesnú prípustnosť žaloby v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. So zreteľom na priebeh a výsledky konania na súde prvého stupňa, ktorý sa výlučne zaoberal (z právneho hľadiska) len procesnou prípustnosťou žaloby bez toho, aby pristúpil aj k vecnému prerokovaniu prípadu, a to aj napriek zamietnutiu žaloby, bolo legitímne očakávanie žalovaných 1/ a 2/, že v odvolacom konaní budú prerokovávané len otázky, ktoré viedli súd prvého stupňa k zamietnutiu žaloby (t.j. otázky procesnej prípustnosti žaloby v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p.). Vyriešenie procesnej prípustnosti žaloby podľa § 80 písm. c/ O.s.p. totiž prioritne pri správnom právnom postupe súdu predchádza postupu súdu pri hodnotení vecnej stránky prípadu. Tým, že odvolací súd svoje rozhodnutie „nečakane“ založil na iných právnych záveroch než súd prvého stupňa, bolo žalovaným 1/ a 2/ odňaté právo namietat' správnosť (novo zaujatého) právneho názoru na inštančne vyššom súde. Odvolací súd vyvodil svoj (iný) právny záver zo skutočností, ktoré súd prvého stupňa výslovne právne neposudzoval, resp. nevyhodnotil v neprospech žalobkyne ani žalovaných, ani nepovažoval potrebné pre takéto právne posúdenie vykonať dokazovanie navrhované žalovanými (výsluchom svedkov); žalované 1/ a 2/ teda už pri podávaní riadneho opravného prostriedku nemali možnosť namietat' a zdôvodňovať prípadné nesprávne právne posúdenie veci súdom prvého stupňa ohľadne vecnej stránky prípadu, tak ako ju vyhodnotil a právne uzavrel odvolací súd; žalované 1/ a 2/ sa v dôsledku toho k samotným (iným) právnym záverom odvolacieho súdu nemali možnosť vyjadriť a predložiť prípadne aj také dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvého stupňa nejavili významnými, avšak z hľadiska právnych záverov odvolacieho súdu boli rozhodujúce. Tým, že odvolací súd tak nepostupoval, znemožnil žalovaným 1/ a 2/ realizáciu ich procesných práv, svojím postupom zaťažil konanie procesnou vadou v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Znemožnenie realizácie procesných práv účastníka v takomto prípade je prakticky dôsledkom nerešpektovania zákonného princípu dvojinstančnosti občianskeho súdneho konania odvolacím súdom.

Z uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že procesný postup odvolacieho súdu zavŕšený dovolaním napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa o zamietnutí žaloby, je zaťažený vadou podľa § 237 písm. f/

O.s.p., existencia ktorej je vždy dôvodom pre zrušenie dovolaním napadnutého rozhodnutia. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec vrátil Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.). Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť rozsudok odvolacieho súdu, dovolaciemu súdu nebola daná možnosť zaoberať sa vecnou správnosťou rozhodnutia ani námietkami žalovaných 1/, 2/ uvedenými v dovolaní.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. júla 2009

JUDr. Daniela Sučanská, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková